

PŘÍSLUŠNÍCI PARDUBICKÉHO GESTAPA

(1.část: Hubert Hanauske)

Jan NĚMEČEK

Hanauske se stal jednou z nejznámějších, i když zdaleka ne nejvýznamnějších osobností instituce, která již vyslovením svého jména naháněla za okupace strach - gestapa.

Narodil se 19.května 1900 v Kuksu v rodině Antonína Hanauskeho a jeho manželky Anny, rozené Vokáčové. Po absolvování obecné školy a tří ročníků měšťanské školy se vyučil zahradníkem. Z jeho osobních materiálů je zřejmé, že se již od mládí cítil více Němcem: v jeho vojenském kmenovém listu je uvedena mateřská řeč - německá. O jeho osobnosti napoví i další skutečnosti: v době první světové války v necelých osmnácti letech odešel po dobrovolném odvodu sloužit jako domobranec do rakouské armády. Zde strávil téměř devět měsíců (od 6.února 1918 do 28.října 1918) jako voják 6.pluku těžkého polního dělostřelectva.¹⁾

Ve státních službách se mu zalíbilo: již od 25.ledna 1920 stanul v řadách četnictva nového samostatného státu. Definitivně byl přijat

4.května 1923 v hodnosti strážmistra. V rámci služby vystřídal řadu četnických stanic - Bráník u Prahy, Trutnov, Mezimostí, Vápenný Podol, Seč, Chrudim, Borová u Poličky a Byšt.²⁾ Dne 1.března 1934 byl povýšen na štábního strážmistra.

Příchod nacistických vojsk do českých zemí se stal předělem v jeho životě. Záhy po okupaci začal spolupracovat s gestapem. Ještě 1.září 1939 byl na rozkaz Zenského četnického velitelství přemístěn z Byště do Dvora Králové nad Labem, ale to se již jeho dráha českého četníka chýlila ke konci.³⁾ Již 15.července 1939 byl jeho kmenový list uzavřen k odevzdání německé branné moci, v listopadu 1939 pak údajně "následkem nervové choroby" byl dán do výslužby. Bez práce dlouho nezůstal: od 15.ledna 1940 figuruje jako zaměstnanec pardubického gestapa. Vstoupil do jednotek SS pod číslem 396 200. Zpočátku pracoval v kartotéce, v říjnu 1941 byl jmenován vrchním asistentem na zkoušku a přidělen k Ernstu Linseleovi, vedoucímu vojenského, špio-

názního a sabotážního referátu ve zbrojních a vojenských podnicích. Jeho chování při výsleších zatčených se nelišilo od většiny ostatních gestapáků - při konfrontaci s Josefem Bečkou u mimořádného lidového soudu připustil, že jmenovanému při výslechu vyrazil tři zuby. Za své zásluhy v řadách SS byl dne 20.dubna 1942 povýšen do hodnosti SS-untersturmführera. O jeho charakteru svědčí zpráva SNB Pardubice ze 7.prosince 1946: "Má špatnou pověst. Byl hazardním hráčem v karty, navštěvoval hodně hostince. Při zatčení některého Čecha dostavil se k členům rodiny zatčeného a tam lákal úplatky se slibem, že zatčenému pomůže."⁴⁾ Jeho činnost se aktivizovala zvláště v období heydrichiády v souvislosti s činností skupiny SILVER A na Pardubicku. Dne 21.června 1942 se zúčastnil pronásledování velitele SILVER A kapitána Alfréda Bartoše, který v bezvýchodné situaci spáchal sebevraždu. Aktivně se podílel i při výsleších zatčených, m.j. též Štulíkových, rodičů manželky mlynáře Švandy z Ležáků. Vyslychal též některé další osoby z Ležáků, nikdo z nich však nevěděl o přechovávaném parašutistovi Potůčkovi ani o vysilače.⁵⁾

V březnu 1943 byl zařazen do protikomunistického oddělení ke kriminálnímu tajemníkovi Banachovi. Od července 1944 byl tajemníkem gestapa s platem 3500,- K a asi 250,- K měsíčních diet. V posledních dnech války byl 4.května 1945 poslán z Pardubic s transportem evakuovaných německých žen a dětí do Karlových Varů, jenž však uvázl v Praze. Hanauske se dostal až do Jindřichova Hradce, odkud se vrátil do svého rodiště do Kuksu, kde se 20.května 1945 přihlásil. O den později, 21.května 1945, byl zatčen a postaven před soud. Hlavní přelíčení začalo 10.prosince 1946 a odpoledne ve 13 hodin zazněl tento rozsudek:

"Obžalovaný Hubert Hanauske jest vinen, že v Pardubicích za německé okupace, tudíž v době zvýšeného ohrožení republiky

1) byl členem SS a Gestapa, tedy členem organizace podobné povahy a organizace uvedené v § 2 zák. č. 23/46 Sb.;

2) podporoval nacistické hnutí zejména tím, že jako tajemník Gestapa při vyslychání a vyšetřování hrubě nakládal s čs. občany, surově je bil a účastnil se pronásledování parašutisty Fredy Bartoše, po němž několikrát vystřelil z pistole,

asistoval při popravách na Zámečku a při odvážení mrtvol popravených osob do krematoria a při jejich spalování, vše v úmyslu, aby vrátil mravní, národní nebo státní vědomí československého lidu a to za okolností zvláště přitěžujících;

čimž spáchal

ad 1) zločin proti státu podle § 2 zák. č. 23/46 Sb.

ad 2) zločin proti státu podle § 3 odst. 1 téhož zákona

a odsuzuje se za to ...

k trestu smrti, ke ztrátě občanské cti a k náhradě nákladů řízení trestního. Vyslovuje se propadnutí majetku obžalovaného.⁶⁾

Téhož dne v 16,15 předvedli H.Hanauskeho na vězeňský dvůr Krajského soudu v Chrudimi. Byl mu přečten rozsudek a v 16,25 byl popraven.

---

1) Vojenský historický archiv Praha, kmenový list H.Hanauskeho.

2) Státní oblastní archiv Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, č. 985/46.

3) Okresní archiv Pardubice, fond Okresní úřad Pardubice, č.j. 1169/39 pres.

4) Viz pozn.č. 2.

5) K.Bileš - F.Krulich - F.Vašek, Zločiny gestapa, SD a německé kriminální policie ve východních Čechách, soutěž ČSPB, č.2161, s. 280 a 301. Uloženo v Historickém ústavu ČAV - Památník odboje, badatelsko - dokumentační středisko.

6) Viz pozn.č. 2.

ZUSAMMENFASSUNG

Hubert Hanauske wurde einer der bekanntesten, wenn auch weit nicht bedeutendsten Personen der Pardubicer Gestapo. Dieser böhmische Deutsche diente, nach einem kurzen freiwilligen Dienst in der österreichischen Armee während des 1. Weltkrieges, in den Jahren 1920 - 1939 in den Reihen der tschechoslowakischen Polizei. Nach dem Einzug der Nazi-Okkupanten in die böhmischen Länder im Jahre 1939 stieg er in die Dienste der deutschen geheimen Staatspolizei ein. Mit seinem Namen ist eine ganze Reihe von Verbrechen dieser Organisation verbunden. Nach dem Krieg wurde er verhaftet und vor das Gericht gestellt, für seine Verbrechen verurteilt und hingerichtet.